PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Kylä ei jää odottelemaan kuntarakenteiden muutoksia, vaan se on ottanut ohjat käsiinsä ja luonut kyläsuunnitelman rinnalle hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman. **VUODEN KYLÄN VALINTARAATI SOINILANSALMESTA**

16.09.13

Aurinko nousee

Helsingissä kello 6.50
ja laskee kello 19.38
Oulussa kello 6.43
ja laskee kello 19.41
Utsjoella kello 6.29
ja laskee kello 19.43

Päivän sana

16.9. Kaikki joutuivat pelon valtaan ja ylistivät Jumalaa sanoen: ”Meidän keskuuteemme on ilmaantunut suuri profeetta. Jumala on tullut kansansa avuksi.” Luuk. 7:16
17.9. Ihminen, naisesta syntynyt, elää vähän aikaa ja on täynnä levottomuutta. Kuin kukka hän avautuu ja kuihtuu, on kohta poissa, kuin varjo. Job 14:1–2

Nimipäiviä

Tänään maanantaina: Hilla, Hellevi, Hillevi, Hille
Huomenna tiistaina: Aili, Aila

Mietelause

Onko joku kohdannut vanhuuden, joka ei olisi taputtanut menneelle ja tuominnut nykyhetkeä?
Michel de Montaigne

Muotoilu esittäytyy Haltiassa

Suomen luontokeskus Haltian ensimmäinen erikoisnäyttely Luonnos esittelee toistakymmentä nykymuotoilijaa ja -käsityöläistä, joiden teokset syntyvät Lapin luonnon innoittamina. Luonnos avattiin lauantaina.

”Jääkauden väistyttyä on ihminen hakenut Lapista tilaa, rauhaa ja elämän edellytyksiä. Luonto antaa tänään aivan yhtä paljon inspiraatiota, vihjeitä, esimerkkejä ja materiaaleja kuin muinaisina aikoina”, sanoo näyttelypäällikkö **Petri Ryöppy**.

Näyttelyssä ovat mukana kultaseppämestari Seppo Penttinen, kultaseppä Matti Marin ja keramiikkataiteilija Maarit Mattanen Sodankylästä, teräsmuotoilija Eero Hyrkäs ja paperitaiteilija Sirpa Kivilompolo Torniosta, valokuvaaja Kaisa Sirén, tekstiiliartesaani Eila Puhakka, muotoilija Maxim Narbrough, hienopuuseppä Jan Leutola, kultaseppämestari Juha Janger ja muotoilija, 3D-suunnittelija Sami Viitasaari Rovaniemeltä, käsityöläinen Maarit Magga Enontekiöltä, tekstiilisuunnittelija Seija Ranttila Tampereelta ja Marttiini Oy Rovaniemeltä.

Muotoiluopiskelija Pasi Pietari Hornamo ideoi, suunnittelee ja toteuttaa tuotteen osana näyttelyä. Utsjoelta kotoisin oleva Pentti Pieski työstää näyttelyyn lapsuudestaan tutun Tenon veneen.

Espoon Nuuksiossa sijaitsevan Haltian päänäyttelyn ytimenä ovat Suomen 37 kansallispuistoa. Haltia aukesi yleisölle 31.5. Elokuun puoliväliin mennessä keskuksessa on ollut 38 000 kävijää.

MT

Haltian arkkitehtuuri on saanut innoituksensa Kalevalan sotkasta.

Dinosaurukset houkuttelevat Ouluun

Dinosaurukset valtaavat Oulun taidemuseon ensi kesänä. Lontoon luonnontieteellisen museon tuottama Age of the Dinosaur -näyttely nähdään ensimmäistä kertaa Britannian ulkopuolella.

”Näyttelyssä on esillä seitsemän liikkuvaa dinosaurusmallia, aitoja fossiileja sekä kymmenittäin erilaisia näytekappaleita. Osaan kohteista ja malleista saa koskea”, kertoo yhteistyökoordinaattori **Sampo Puoskari** Oulun museo- ja tiedekeskuksesta.

Näyttely on esillä toukokuun alusta elokuun loppuun. Puoskarin mukaan näyttelyn toivotaan houkuttelevan väkeä Suomen lisäksi Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä. Kävijätavoite on 60 000–80 000 henkilöä.

Puoskarin mukaan vastaavantyylisiä dinosaurusnäyttelyitä on Suomessa aiemmin ollut vain Heurekassa Vantaalla.

STT

Liehtalanniemessä vilkas museokesä

Suomen maatalousmuseo Saran kesäkohteessa Liehtalanniemen museotilalla Puumalassa oli vilkas vierailukesä.

Museossa oli noin kahden kuukauden aukiolon aikana yli 1 700 kävijää. Puumalassa arvioidaan, että hyvä kesä oli paitsi kauniiden säiden, myös kesäkohteeksi valinnan tuoman julkisuuden ansiota.

Kesän ajan Liehtalanniemessä työskenteli kaksi opastavaa pehtooria.

Keväällä järjestettiin talkoot, kesällä kaksi työnäytöstä sekä luonnonkukkien päivän retki ja perinteinen saaristolaispäivä. Kesä päättyi Mikkelin pursiseuran eloregattaan, jolloin Liehtalassa yöpyi ennätykselliset 18 alusta.

Liehtalanniemen museotila on sulkenut ovensa talvikaudeksi ja on avoinna jälleen ensi kesänä.

MT

Leppävirran vireä Soinilansalmi on vuoden kylä

Suomen Kylätoiminta on valinnut Leppävirran Soinilansalmen vuoden kyläksi 2013. Soisalon saaressa sijaitsevalla noin 110 asukkaan kylällä on vireälle toiminnalle pitkät perinteet.

PIPSA SALOLAMMI

Soinilansalmen 15-vuotiasta kyläyhdistystä juhlittiin elokuussa kylätalolla onkikilpailulla ja kakkukahveilla.

Soinilansalmen kylälle on viime vuosina noussut useita uusia omakotitaloja, kertoo kyläyhdistyksen puheenjohtaja **Arja Huovinen**.

”Ja kun vanhoja taloja on tullut myyntiin ne ovat menneet kaupaksi välittömästi.”

Kylän vahvuutena Huovinen pitää ennen muuta vireää yhdessä tekemistä, jolla on pitkät perinteet.

”Vuodelta 1870 on jo maininta vireydestä ja paljosta toiminnasta, eli pohjatyö on tehty jo kauan sitten. 86 vuotta sitten kylällä aloitti kansakoulu, jonka opettaja aloitti kuoro- ja opintopiiritoiminnan”, Huovinen mainitsee.

”Kaikki on ollut jatkumoa ja me olemme osa ketjua. Tästä on ollut hyvä jatkaa ensin kylätoimikunnan ja nyt kyläyhdistyksen”, Huovinen sanoo.

Hänen mukaansa kylällä koettiin hiukan hiljaisempaa aikaa, kun kansakoulu lakkautettiin vuonna 1969 ja kyläkaupankin toiminta loppui 1970-luvun alussa.

Kansakoulusta tehtiin Salmitalo

Viime vuosina kylän suurin ponnistus on ollut entisen kansakoulun kunnostaminen Salmitaloksi.

Kyläyhdistys osti koulun vuonna 1999.

”Peruskorjaukseen kului aikaa 12 vuotta ja tehtiin talkootyötä yli 12 000 tuntia. Talkoissa yhteisöllisyys on päässyt kukoistukseen”, Huovinen kiittää.

Kylätalo on pitänyt harrastustoiminnan monipuolisena. Esimerkiksi viime vuonna talolla oli 282 käyttökertaa ja vähintään sama tahti jatkuu.

”Nyt meillä näkyy ikärakenteen muuttuminen. Meillä on virkeitä eläkeläisiä, ja on tärkeätä, että läheltä löytyy toimintaa. Syyskaudesta kevääseen kylätalolla on harrastuspiirejä viitenä päivänä viikossa kuorolaulusta äijäjoogaan”, Huovinen kertoo.

”Kylä on ottanut ohjat käsiinsä”

Suomen Kylätoiminnan valintaraati kiittää Soinilansalmea järjestelmällisen työn esimerkkinä. Palkinto jaettiin 29. kerran.

”Kylä ei jää odottelemaan mahdollisia kuntarakenteiden muutoksia, vaan se on ottanut ohjat käsiinsä ja luonut kyläsuunnitelman rinnalle hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman, jossa otetaan huomioon mahdolliset muutokset kunta- ja palvelurakenneasioissa. Soinilansalmen menestys pohjautuu suunnitelmallisuuteen”, valitsijat korostavat.

Valintaraati kiittelee Soinilansalmea pitkäjänteisestä kehittämisestä, jossa osaaminen ja tulokset näkyvät. Kyläläiset ovat sitoutuneita kyläsuunnitelmaan: kaikilla on omat vastuunsa, joita he toteuttavat motivoituneina. Soinilansalmelaiset ovat lähteneet rohkeasti toteuttamaan ideoitaan ja toimivat erinomaisena esimerkkinä muille maaseudun kylille, sekä kunnan ja valtiovallan päättäjille.

Vuoden kylä -valintaraati jakoi myös kaksi kunniamainintaa. 1. kunniamaininnan sai 45 asukkaan Rasimäen kylä Valtimosta. 2. kunniamaininnan sai Haapajärven Kuusaan ja Jokelan kylien yhdistynyt kylätoiminta. Kuusaassa on noin 150 asukasta ja Jokelassa 75 asukasta.

Kylätoiminnan tiennäyttäjiksi Suomen Kylätoiminta on valinnut korsnäsiläisen **Ann-Sofi Backgrenin**, kangasniemeläisen **Pentti Niemisen** ja sastamalalaisen **Leena Virri-Hanhijärven**.

Vuoden maaseututoimijaksi on valittu Pohjanmaan elykeskuksen kehittämispäällikkö **Kaarlo Lepistö** Vaasasta.

Vuoden maaseutukasvoiksi on valittu kirjailija **Heikki Luoma** ja ohjaaja **Jukka Mäkinen**.

MAIKKI KULMALA

LUKENUT MIES

Pieni sota olisi EU:ta parempi

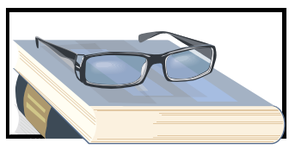

Suomen parhaat historioitsijat rupeavat vanhemmiten jäkättämään. Heikki Ylikangas antoi eläkepäivien lähestyessä suomalaisen yhteiskunnan harhoille isän kädestä.

Nyt on nuoremman mestarin **Markku Kuisman** vuoro. Professorin maali on vielä mehukkaampi: byrokratiaansa vääjäämättä tukehtuva EU.

Kuisman mukaan yliopistoväki on nyt kokenut maanviljelijäin kohtalon. EU-kalikan iskiessä omaan nilkkaan tiedeväen ymmärrys kummasti kasvaa.

Täysin tarpeetonta, energiaa nielevää puuhastelua, josta ei ole iloa eikä hyötyä kenellekään, laatuprojekteista, auditoinneista ja kaikenkarvaisista arviointiprosesseista kasvanut iso turhakebisnes.

Kuisma osaa ja antaa tulla täydeltä laidalta. Jos Ranskan ja Saksan välisen sodan estäminen vaatii todellakin tällaista, niin ehkä ihan pieni sota saisi tulla, hän päättää.

Rauhallisemmissa esseissään taloushistorioitsija Kuisma vetää pitkiä kaaria eteen ja taakse. Eurostoliiton euro on hänelle vain historiankirjojen alaviite sadan vuoden kuluttua, jolloin Eurooppa vasta on kypsä yhteisvaluuttaan.

Mutta asetammeko malliksemme kiinalaisen komento- ja markkinatalouden yhdistelmän, jos Kiina nousee maailman johtotähdeksi?

Kuisman mukaan nykyinen muotiaate, ahneus syö moraalin tuhoisasti sekä yrityksissä että yhteiskunnassa. Ahneuden lippua seuraten Suomi olisi jäänyt ulkomaisten metsäyhtiöiden banaanitasavallaksi.

Hän toteaa talonpoikien ottaneen Suomen politiikan 1920-luvulla johtoonsa ja lopettaneen kovalla kädellä yhtiöiden vallan. Pohjoismaiden menestys kansainvälisessä kilpailussa perustuu tasaveroisuuteen ja pienehköihin tuloeroihin ja näin luotuun vahvaan yhteiskuntamalliin.

PEKKA ALAROTU

Markku Kuisma: Yksinkertaisuuden ylistys. 206 sivua. Siltala.

Pieliseltä löytyi jätinkirkko

Pielisessä sijaitsevasta saaresta on löytynyt jätinkirkko. Näitä kivikauden tähtitieteellisiä muinaismuistomerkkejä tunnetaan Perämeren Suomen puoleiselta rannalta noin 50. Tämä on ensimmäinen kerta, kun jätinkirkko on löytynyt Pohjanmaan ulkopuolelta.

Itä-Suomen jätinkirkko sijaitsee Pielisessä sijaitsevassa Isossa Mahosaaressa. Arkeoastronomiaan erikoistunut helsinkiläinen tähtitieteilijä **Marianna Ridderstad** vieraili paikalla heinäkuussa. Löydöstä raportoi ensimmäisenä Tähdet ja avaruus -lehti perjantaina ilmestyneessä numerossaan.

Rakennelma on kooltaan 25 x 18 metriä oleva kehävalli. Se on rakennettu punaisista kivistä useimpien pohjoispohjalaisten jätinkirkkojen tapaan.

Rakennelmasta löytyi jätinkirkoille tyypillisiä ympäröiviä röykkiöitä, rakkakuoppia sekä keskuspainanne. Kehävallin akseli on suunnattu talvipäivänseisauksen auringonnoususta kesäpäivänseisauksen auringonlaskuun. Paikalta löytyi myös merkkejä kivikautisesta leiristä.

”Ulkoisen tarkastelun perusteella kyseessä on aivan selvä jätinkirkko”, Ridderstad sanoo. ”Kehävallin korkeus rannasta, sijainti ja suuntaukset vastaavat täydellisesti tyypillistä jätinkirkkoa.”

Jätinkirkot ovat suurikokoisia, ympyrän tai suorakaiteen muotoisia kiviaitauksia. Ne rakennettiin neoliittisella kivikaudella noin 3 000–1 800 vuotta ennen ajanlaskun alkua.

Jätinkirkot yhdistetään myöhäiskivikautiseen Pöljän kulttuuriin. Pöljän kansa oli metsästäjä-keräilijöitä, joita asui Kotka-Vaasa-linjan pohjoispuolella aina Lapin eteläosiin saakka.

Löytö antaa tärkeän vihjeen jätinkirkkojen käyttötarkoituksen selvittämiseksi. Aiemmat arkeoastronomiset tutkimukset viittaavat jätinkirkoilla olleen jonkinlainen yhteys rituaaleihin ja uskontoon.

Rakennelmat saattavat liittyä myös kulttuurin murrokseen, kun maanviljelys alkoi saada alaa metsästäjä-keräilijäkulttuurissa. Jätinkirkkojen avulla voitiin saada kiintopisteitä vuoden kiertoon, mikä helpotti maanviljelystä.

Pöljän kulttuurin tärkein saaliseläin oli hylje, ja sillä saattoi siksi olla myös uskonnollista merkitystä. Koska Perämeren rannikon jätinkirkot on kaikki rakennettu meren rannalle, myös hylkeenpyynnin on arveltu liittyneen rakennelmiin jotenkin.

”Pielisen jätinkirkko täydentää kuvaamme kivikauden kulttuurista”, Ridderstad kuvailee. ”Se osoittaa, että jätinkirkot liittyivät hylkeenpyynnin tuomaan vaurauteen ja monumenttien taivassuuntauksiin kaikkialla Pöljän kulttuurin alueella, eivät ainoastaan Pohjanmaalla.”

MT

ARI KOMULAINEN/TÄHDET JA AVARUUS

Ison Mahosaaren jätinkirkko kuvattuna etelästä, kehävallin eteläisin kulma on etualalla.